

TÜRÜK

2024, Yıl/Year: 12, Sayı/Issue: 39, ISSN: 2147-8872

TÜRÜK Uluslararası Dil, Edebiyat ve Halkbilimi Araştırmaları Dergisi

TURUK International Language, Literature and Folklore Researches Journal

Geliş Tarihi / Date of Received: 17.07.2024

Kabul Tarihi / Date of Accepted: 13.11.2024

Sayfa / Page: 120-140

Research Article / Araştırma Makalesi

Yazar / Writer:

Dr. Oğuz YILDIRIM

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

oguzyildirim540@gmail.com

Sevde Merve ERYILMAZ

Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı

Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Öğrencisi

sevdemerve.eryilmaz@gmail.com

SAİT FAİK ABASIYANIK'IN ADAPAZARI HİKÂYELERİNDEKİ HALK KÜLTÜRÜ UNSURLARI ÜZERİNE BİR İNCELEME

Öz

18 Kasım 1906'da Adapazarı'nda doğan Sait Faik Abasıyanık, Cumhuriyet dönemi Türk edebiyatının önde gelen hikâyecilerinden birisidir. Onun doğduğu ve çocukluk yıllarının geçtiği şehir olan Adapazarı'nın, eserlerine etkisi oldukça fazladır. Şöyle ki Adapazarı, kültürel anlamda oldukça zengin bir yerleşim yeridir. Bunun sebebi ise Adapazarı'nın, eski zamanlardan beri birçok milletin geçtiği göç yolları üzerinde bulunmasından ve buna bağlı olarak da birçok etnik grubun bir arada yaşamasından kaynaklanmaktadır. Birçok kültürden insanın bir arada yaşaması beraberinde kültürel çeşitliliği de getirmiştir. Nitekim Sait Faik'in Adapazarı hikâyelerinin neredeyse tamamında da halk kültürü unsurlarına rastlanır. Yazarın toplamda 27 hikâyesinin Adapazarı (ve çevresi)'dan bahsettiği göz önünde bulundurulduğunda bu tesadüfi sayılamayacak ölçüde önemlidir. Halk kültürü unsurları bazı yazarların bir tezi savunmak amacıyla bilinçli olarak başvurdukları bir araçtır. Çalışmada da öncelikle Sait Faik'in Adapazarı hikâyelerindeki halk kültürü ve unsurları tespit edilmiş ardından da onun hikâyelerinde böyle bir durumun söz konusu olup olmadığı incelenmiş ve bu inceleme neticesinde Sait Faik'in Adapazarı

hikâyelerinde halk kültürü unsurlarının yaşamın bir parçası olarak metne dâhil olduğu, yazarın insanı olduğu gibi verip taraflı bir tavır takınmadığı görülmüştür. Sait Faik olanı olduğu gibi aktarır, yorum yapmaz. Bu bakımdan onun Adapazarı hikâyelerinde estetik bir tavırla hareket ettiği de söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Sait Faik Abasıyanık, Adapazarı, mekân, hikâye, halk kültürü unsuru.

A STUDY ON FOLK CULTURE ELEMENTS IN SAIT FAİK ABASIYANIK'S ADAPAZARI STORIES

Abstract

Sait Faik Abasıyanık, born in Adapazarı on November 18, 1906, is one of the leading storytellers of Turkish literature of the Republican period. Adapazarı, the city where he was born and spent his childhood, has a great influence on his works. Namely, Adapazarı is a very culturally rich settlement. The reason for this is that Adapazarı is located on the migration routes that many nations have passed through since ancient times and, accordingly, many ethnic groups live together. The coexistence of people from many cultures has brought with it cultural diversity. As a matter of fact, folk culture elements can be found in almost all of Sait Faik's Adapazarı stories. Considering that 27 of the author's stories in total mention Adapazarı (and its surroundings), this is so important that it cannot be considered a coincidence. Elements of folk culture are a tool that some writers consciously use to defend a thesis. In the study, first of all, the folk culture and elements in Sait Faik's Adapazarı stories were identified, and then it was examined whether such a situation existed in his stories, and as a result of this examination, it was concluded that in Sait Faik's Adapazarı stories, folk culture elements were included in the text as a part of life, and that the author's people were included in the text. It has been seen that he gives it as it is and does not take a biased attitude. Sait Faik reports what happened as it is, does not comment. In this respect, it can be said that he acted with an aesthetic attitude in his Adapazarı stories.

Key Words: Sait Faik Abasıyanık, Adapazarı, place, story, element of folk culture.

Giriş

18 Kasım 1906'da Adapazarı'nda doğan Sait Faik Abasıyanık, Cumhuriyet dönemi Türk edebiyatının önde gelen hikâyecilerinden birisidir. Kendisinden sonra gelenleri de etkileyecek olan Sait Faik'in, doğduğu ve çocukluk yıllarının geçtiği şehir olan Adapazarı'nın, eserlerine katkısı oldukça fazladır. Sait Faik'in hayatı ağırlıklı olarak Avrupa'daki bazı şehirler, Bursa ve İstanbul'da geçmiş olsa da Adapazarı'nın yeri onda oldukça önemlidir. Hatıralarının büyük bir kısmı da bu mekândadır. Sait Faik Adapazarı'ndan ayrıldığında 17 yaşındadır. Bu yaşından sonra da doğduğu şehirle iletişimi kesilmemiş ve ara ara şehri ziyaret etmiştir.¹ Nitekim amcasının oğlu Mustafa Raşit Abasıyanık da onun çok sıkıldığı dönemlerde Adapazarı'na geldiğini, çok sevdiği mekânlarda

¹ Ayrıntılı bilgi için bkz.: Yılmaz, E. (2006). Sait Faik'in Sakarya'sı. İstanbul: Değişim Yayınları.

dolaştığını ve zaman geçirdiğini ifade etmektedir. (Abasıyanık, 1981: 14) Denilebilir ki Adapazarı mekân olarak Sait Faik'in hikâyelerini etkilemiş bir şehirdir. Bu hikâyelerinin içeriğine bakıldığında da açıkça görülecek bir husustur: “[Y]azarın 27 hikâyesi Sakarya (ve çevresi) hikâyesidir (yaklaşık %19). Geriye kalan 9 hikâyesi de Bursa ve Fransa'nın çevre olarak seçildiği hikâyedir (%5). İstanbul hikâyelerinin 63'ü kentte, 48'i Burgaz Adası'nda geçmektedir. Yazarın Sakarya ve çevresi hikâyelerinde İstanbul sık sık hatırlanmakta veya Sakarya ile karşılaştırma yapılmaktadır. (bk. Sakarya Balıkçısı, Melahat Heykeli, Rıza Milyon-er, Hikâye Peşinde)” (Yılmaz, 2002: 903). Bununla birlikte Adalı Sait Faik² olarak anılan Sait Faik'in adasının Burgazada olduğuna ve onun İstanbul hikâyecisi olduğuna dair yaygın bir kanaat vardır. Ancak Sait Faik'in eserlerinde, sadece coğrafi dağılıma ve sayısal sıklıklara bakılarak onun bir “İstanbul hikâyecisi” olarak değerlendirilmesi doğru ve sağlıklı bir yaklaşım değildir. Zira yoğunlukla çocukluk döneminin yansımalarını bulunan Adapazarı ile – doğrudan / dolaylı- ilgili hikâyelerinde bir “içselleştirme” ile karşı karşıya kalınır. ‘Bizim memleket’, ‘bizim burada’, ‘cennetten bir nümune’, ‘Sakarya suyu yüzlü’ vb. ifadeler, Sait Faik'in Adapazarı'nı ne kadar içselleştirdiğini, sahiplendiğini ve benimsediğini göstermesi bakımından önemli ve yeterli tanıklarındır (Yılmaz, 2006: 5).

Sait Faik'in doğmuş olduğu ve çocukluk yıllarının geçtiği Adapazarı, kültürel anlamda oldukça zengin bir yerleşim yeridir. Bunun sebebi ise Sait Faik'in yaşadığı yıllarda İzmit iline bağlı bir taşra kasabası olan Adapazarı'nın, eski zamanlardan beri birçok milletin geçtiği göç yolları üzerinde bulunmasından ve buna bağlı olarak da birçok etnik grubun bir arada yaşamasından kaynaklanmaktadır. Bu durum yani birçok kültürden insanın bir arada yaşaması zamanla beraberinde kültürel çeşitliliği de getirmiştir. Adapazarı'nın bu özelliği Sait Faik'i de etkilemiş ve onun hayâl gücünü kıskırtmıştır. Çünkü Bachelard'ın da söylediği gibi “Mekân, eylemi çağırır, bu arada hayâl gücü de eylemden önce çalışmaya koyulur. Otları biçer, tarlayı sürer. Hayâl gücünün tüm bu eylemlerinin faydasını da belirtmek gerekir” (Bachelard, 2014: 42). Nitekim Sait Faik'in Adapazarı hikâyeleri incelediğinde de Adapazarı'ndaki kültürel çeşitliliğin onun hayâl gücü üzerinde ne denli etkili olduğunu görülecektir. Hikâyelerinde sıklıkla Kafkas, Boşnak, Çerkez, Gürcü³ gibi birçok topluluğun adının anılması ve bu topluluklara mensup insanlardan bahsedilmesi de bu bakımdan önemlidir. Ayrıca Sait Faik'in Adapazarı hikâyelerinin neredeyse tamamında halk kültürü unsurlarına rastlanmıştır. Yazarın toplamda 27 hikâyesinin Adapazarı ve çevresinden bahsettiği göz önünde bulundurulduğunda bu tesadüfi sayılamayacak ölçüde önemlidir. Bu çalışmada da yazarın Adapazarı hikâyelerinde halk kültürü unsurlarını tespit etmek ve yazarın bu unsurlardan ne ölçüde ve nasıl istifade ettiğini incelemek amaçlanmıştır. Adapazarı hikâyelerinin seçilmiş olma sebebi ise Adapazarı'nın bilhassa konumundan ötürü diğer illere oranla büyük bir kültürel çeşitliliğin taşıyıcısı olma özelliğindedir. Ki Sait Faik'in yaşadığı yıllarda Adapazarı'nın bir kasaba olduğu da göz önünde bulundurulduğunda halk kültürü unsurlarının çok daha fazla ön plana çıkması olağandır. Bu da çalışmada kolaylık sağlayacak hususlardan biridir. Bununla birlikte bir yazarın doğduğu şehir yazarın kişiliğinin, sanatının gelişmesinde oldukça önemlidir. Bu bakımdan Sait Faik'in halk kültürü unsurlarından nasıl yararlandığını ve halk kültürü unsurlarının onun hikâyesine ne kattığını incelemek

² Sait Faik Ağaç Dergisi'nde 3 sayı yayınlanan 'Kalorifer ve Bahar' adlı hikâyesinin altına 'Sait Faik Adalı' yazmıştır. Araştırmacıların pek çoğu da buradaki 'ada'nın Burgazada olduğu kanaatindedir.

³ Konuyla ilgili olarak Sait Faik'in “Hancının Karısı”, “Loğusa”, “Radyoaktifiteli, Röportajlı Hikâye”, “Üçüncü Mevki”, “Rıza Milyon-Er” hikâyelerine bakılabilir.

için merkeze Adapazarı hikâyelerini koymak ve bu merkezden hareketle tespitte bulunmak daha doğru olacaktır.

Adapazarı Hikâyelerinde⁴ Halk Kültürü Unsurları

Sait Faik'in Adapazarı hikâyelerindeki halk kültürü unsurlarını tespit etmeden önce halk kültürü üzerinde durmakta fayda var. "Halk Kültürü, toplumların dış etkenlerden uzak kalarak istek ve ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla kendi yaratıcı güçleri, çevre kaynakları ölçüsünde ortaya koydukları ve zaman boyunca bir arada yaşayarak meydana getirdikleri eserlerin bütünüdür şeklinde tanımlanabilir" (Kazmaz, 2001: 298). Nitekim bu tanımla paralel olarak kültürel çeşitliliğin fazla olduğu yerlerde halk kültürü unsurlarının da daha fazla ön plana çıktığı görülür. Zira insan iletişim kuran bir varlıktır ve iletişimin olduğu yerde kültürel alışverişin olmaması mümkün değildir. Bu alışveriş zamanla insanların davranışlarına, konuşmalarına, hayat tarzlarına da sirayet eder. Halk kültürünün aktarımında ve çeşitlenmesinde karşılıklı iletişim kadar yazılı metinlerin de önemi büyüktür. Zira halk kültürü kendinden önce yapılanları okuyarak dinleyerek görerek ve diğer insanlar ile etkileşim içerisine girerek öğrenilir.

Halk kültürü insanların yalnızca yaşam tarzlarını etkilemekle kalmaz, yazarların da metinlerini zenginleştirir. Metinlerinde halk kültürü unsurlarına yer veren yazarlar oradaki zenginlikten istifade ederek kurgularını, üslûplarını güçlendirmektedirler. Bu durum, birçok etnik grubun bir arada yaşadığı ve bu sebeple de içerisinde zengin bir halk kültürünü barındıran Adapazarı'nda doğan Sait Faik'in hikâyelerinde de görülür. Nitekim çalışmanın devamında da Sait Faik'in Adapazarı hikâyelerindeki halk kültürü unsurları tespit edilip bu unsurlar incelenecektir.

Türkü

Sait Faik'in Adapazarı hikâyelerinin iki tanesinde halk kültürü unsuru olan türküye rastlanır. Yazar "Babamın İkinci Evi" adlı hikâye karakterinin türkü söylediğinden bahsederken "İnsanlar, Türküler, Masallar" hikâyesinde sadece türkü söylenmesinden bahsetmekle kalmaz, türkünün sözlerini de belirtir. Bununla birlikte "Bir Hastalık" isimli eserinde bir karakterin saz çaldığından söz eder. Saz türküyü çağrıştıracak bir enstrüman olduğu için örnekler arasına dâhil edilmiştir. Ayrıca yine aynı hikâyede toplumdaki şiir söyleme geleneğine de bir gönderme olduğu görülür.

Sait Faik'in hikâyelerinde türküye yer vermesi halk kültürü unsurunun onun hikâyelerine katkı sağladığının da bir göstergesidir.

"Orada genç bir kadın vardı. Akşama kadar türkü söylüyordu" (Babamın İkinci Evi/18).

"Halbuki sakalları büyümüş insanlar, günlerce taş kırıp türkü söyleyen, zeytin ekmekle doyan adamlar başka türlü bakamazlardı" (İnsanlar, Türküler, Masallar/164).

"Sabahtan, daha güneş doğmadan taş kırmaya başlardı. Her taş kırılışında bir memleket havası tuttururlardı. İçlerinde türkü düzenler bulunur:

İraktan geliyor sesin iraktan
Benimki kısıldı yâr elinden, firaktan
Gurbet elde kalmadı çekmediğim bu çarktan
Kesmez oldu bıçağım

⁴ Çalışmada, Sait Faik'in Adapazarı veya çevresindeki mekânlara değindiği tüm hikâyelerin bir derleme haline getirildiği *Adapazarı Hikâyeleri* kitabından istifade edilmiştir.

Abasıyanık, S. F. (2006). Sait Faik Adapazarı Hikâyeleri. İstanbul: Adapazarı Büyükşehir Belediyesi,

Dilim dilim karpuzu

Her akşam bir hendeğin kenarına ateşlerini yakarlar. Cin, dev hikâyeleri anlatarak gecenin içinde sabahı beklerler, türkü söylerlerdi. Durmadan türkü söylerlerdi” (İnsanlar, Türküler, Masallar/164-165).

“Rahmet Hoca bu köylerin birindendi. Okur yazardı. Şiir söylerdi. Saz çalardı. Namaz kıldırır, aşır okurdu” (Bir Hastalık/174).

1. Masal

Sait Faik’in Adapazarı hikâyelerinin içerisinde yer alan ve “İnsanlar, Türküler ve Masallar” başlığını taşıyan hikâyesinde, masal anlatma geleneğine bir gönderme olduğu görülür. Yalnızca hikâyenin başlığı dahi yazarın halk kültürü unsurlarından yararlandığını göstermektedir.

“-Muhakkak birisi öldü, derdi. Bu saatte türkü söylemeseler masal anlatırlar. Masal anlatmasalar güreş ederler. Masal anlatıldığı, güreş edildiği zaman da, bu kadar sessiz durmazlar. Gülüşürler, alay ederler, bahis tutarlar. Muhakkak bir ölü var” (İnsanlar, Türküler, Masallar/165).

2. Kalıplaşmış İfadeler

Sait Faik Adapazarı hikâyelerinde kalıp sözlere oldukça fazla yer verir. Şunu da belirtmek gerekir ki hikâyelerde kalıp sözlere yer verilmiş olması yazarın üslûbunda ya da metnin akışında herhangi bir sıradanlığa sebep olmamıştır. Zira Sait Faik bu kalıp sözlerden istifade ederken onları kendi dilinin inceliğinden geçirerek kişilerinin konuşmalarının içerisine katmıştır. Sait Faik’in bu denli kalıp sözlerden yararlanmış olması onun halk kültüründen ne kadar beslendiğinin de bir göstergesidir. Bununla birlikte hikâyelerdeki dualar, beddualar, yemin ifadeleri, selâmlaşma ve vedalarda kullanılan kalıplaşmış ifadeler incelendiğinde, Sait Faik’in toplumu ne kadar iyi gözlemlediği ve onun bu gözlemlerin metnini ne denli etkilediği açık bir şekilde görülür.

Yazar hikâyelerinde argo sözlere de sıklıkla yer vermiştir. Bu da dikkat çekici olup üzerinde durulması gereken bir husustur. Argo sözlerin kullanıldığı Adapazarı hikâyelerine bakıldığında Sait Faik’in insanları, aralarındaki iletişimi onlara müdahale etmeyerek bütün doğallığıyla yansıttığı görülür. Bu insanı içinde bulunduğu durumla yani zaaflarıyla, artılarıyla, eksileriyle de kabul etmektir bir bakıma. Buradan hareketle denilebilir ki Sait Faik Adapazarı hikâyelerinde insanın yaşayışını, konuşmasını olduğu gibi vermiş, yorum yapmamış, değiştirmemiş taraflı bir tavır takınmamıştır.

3.1. Atasözleri

“Hatırıma şu darbı mesel geliyor: ‘**Kendi geçememiş, kuyruğuna da kabak bağlamış.**’ Şimdilik karımı göndermiyorum” (Sarnıç/31).

“**Her horoz kendi çöplüğünde öter.** Siz isterseniz beni kovarsınız, döversiniz, söversiniz” S. 85

Sakarya Balıkçısı / “-Eee, derdi. **Her horoz kendi çöplüğünde öter.** Siz isterseniz beni kovarsınız, döversiniz, söversiniz. Bir Allahın garip kuluyuz. Biz size bir şey edemeyiz, der, aşağıdan alırdı” (Bekâr/85).

“-Tü Allah belanı versin! **Bir çuval inciri...**” (Kumpanya/117)

3.2. Deyimler

“**Ele avuca sığmazdık.**” (Bohça/21)

“**Sus, ortalığı velveleye verme!**” (Loğusa/50)

“**Beni hor görme!**” (Loğusa/50)

“Genç kız **alı al moru mordu.**” (Çelme/60)

“-Nicesiniz?

-**İçgüveysinden hallice.**” (Köy Hocası ile Sığırtmaç/73)

“Memlekette ilk defa bu kadar **içli dışlı** olmuştu.” (Bekâr/75)

“Köy, balık tutulduğu gün adeta **bayram eder.** Bazı da çocuk anaları Muharrem’e ‘Yaban domuzu,’ derlerdi.” (Bekâr/86)

“Köy, balık tutulduğu gün **bayram eder.**” (Sakarya Balıkçısı/86)

“En şiddetli münakaşa kumpanyanın ismi için oldu. Kör Halit **ayak diriyor,** ille de ‘Cumhuriyet Eğlencesi Kumpanyası’ koyacağız, diyordu.” (Kumpanya/89)

“Halit Ağabey, sen benim büyüğümün; **sözünden çıkmam.** Yalnız, o kızı benim **gözüm tutmadı.** Hem sonra, mektep mi açacağız? Yoksa oyun mu oynayacağız?” (Kumpanya/92)

“Bir eşrafzade **abayı yaktı** mıydı, çekiver tiyatronun kuyruğunu! Hem sonra, biz tiyatro kumpanyası mıyız, yoksa?.. Söyletme beni, Allahaşkına!” (Kumpanya/92)

“-Yok, estağfurullah! Onu demek istemedim. Ama gözlerini de beğenmedim. Vallahi **velfecri okuyor.**” (Kumpanya/92)

“Seyircilerden pek hödükler müstesna, hemen hepsinin **gülmekten katıldıklarını** gördüm, bendeniz hâşâ huzurdan sancılandım.” (Kumpanya/93)

“Ulan Sezai! O köşedeki herif, **keçileri kaçırdı** galiba! Ne yapıyor öyle, yahu?” (Kumpanya/93)

“Ulan Salih! **Gözüne dizine dursun,** be! Az mı rakımı içtin!” (Kumpanya/96)

“Mesele gideceğimiz yerin havasına bağlı. Gideceğimiz kasabada iki yazlık sinema varsa, **hapı yutmuşuzdur.**” (Kumpanya/98)

“-Birader! Kızın gelip gelmemesi bana **vız gelir!**” (Kumpanya/100)

“Zamanlar kötü, Halit Bey oğlum. **Elde avuçta yok.**” (Kumpanya/130)

“-Yol mu yapsak? Yapsak bozuyorlar efendim, bizlere dış biliyorlar. Nerede ise **bir kaşık suda boğacaklar.**” (Radyoaktiviteli, Röportajlı Hikâye/168)

“Gençliğimin bir parçasını geçirdiğim kasabada **gözümde canlanıverdi.**” (Melâhat Heykeli /192)

“Fen biraz daha terakki etmiş olsa, insanı şöyle bir iğnede semalara uçurup evinin damına bırakıverse, **basıp gidecekti.**” (Rıza Milyon-Er/196)

“İçimden **ağzını yel alsın** herif, dedim. Dıştan vallahi bir şeyciğim yok eczacıbaşı, dedim, billahi bir şeyim yok. **Turp gibiyim**” (Rıza Milyon-Er/197)

“Yoksa damdan bağırıp çağırmalı mı? **Bağırıp çağırma** ayıp olur.” (Rıza Milyon-Er/197)

“-Aman abla! Sen de ne kadar **kılı kırk yararsın.**

(Tenkit acemidir):

-**Kılı kırk yarmıyorum.** Merak ediyorum. Birdenbire hastalandıysa, diye merak ediyorum.” (Hikâye Peşinde/208)

3.3. Dualar (Alkışlar)

TÜRÜK

Uluslararası Dil, Edebiyat ve Halkbilimi Araştırmaları Dergisi

2024, Yıl 12, Sayı: 39

Issn: 2147-8872

“Allah rahatlık versin!” (Meserret Oteli/11)

Meserret Oteli / “Eyvallah, dedi.” (Meserret Oteli/11)

“Bir eşrafzade abayı yaktı mıydı, çekiver tiyatronun kuyruğunu! Hem sonra, biz tiyatro kumpanyası mıyız, yoksa?.. Söyletme beni, Allahaşkına!” (Kumpanya/92)

“Tü Allah müstahakını versin! Demek sen bugün pardösünü koluna o umutla takmıştın.” (Kumpanya/112)

“-Allah daha ziyade etsin- serveti, gayrimenkuller bir yana, yarım milyonu geçtiğini öğrendik.” (Kumpanya/112)

“İçtikleri su ayrı gitmezmiş. Bizim Saffet, beyefendiden hep borç almış, Allah razı olsun!” (Kumpanya/118)

“-On sekizliyiz efendim.

-Maşallah! Yaşınızı göstermiyorsunuz.” (Kumpanya/139)

3.4. Beddualar (Kargışlar)

“-Yemin etme, diyordu. Gözün kör olsun, sus!..” (Loğusa/50)

“İhtiyar, yere diz çökmüş, kalçalarını tuta tuta beddua ediyor.” (Loğusa/50)

“-Tü Allah belanı versin! Bir çuval inciri...” (Kumpanya/117)

“Tü Allah belanı versin! Mahsus mu yapıyorsun?” (Kumpanya/132)

“Allah kahretsin! Özlermiş insan duygulu olunca.” (Rıza Milyon-Er/196)

3.5. Yemin İfadeleri

“Loğusa Boşnakça mırıldanıyor. Aynı lisanla yeminler ediyor.” (Loğusa/50)

“-Yemin etme, diyordu. Gözün kör olsun, sus!..

Genç, sarışın loğusa yemin etmekte devam ediyordu.” (Loğusa/50)

“-Yok, estağfurullah! Onu demek istemedim. Ama gözlerini de beğenmedim. Vallahi velfecri okuyor.” (Kumpanya/92)

“Çok zengin olursa ödeyecekti. ‘Vallahi, billahi ödeyeceğim.’, derdi.” (Bir Define Arayıcısı/184)

“Birisi kibritle saçlarını tutuşturuyor, ötekisi deniz suyu ile söndürüyordu. Saatlerce bu istinkak sürdü. Ali önceleri yalnız yemin ediyor.” (Bir Define Arayıcısı/191)

“İçimden ağzını yel alsın herif, dedim. Dıştan vallahi bir şeyciğim yok eczacıbaşı, dedim, billahi bir şeyim yok.” (Rıza Milyon-Er/197)

3.6. Selamlaşma

“Geçenler selamünaleyküm, derler.” (Çelme/57)

“-Nicesiniz?

-İçgüveysinden hallice.” (Köy Hocası ile Sığırtmaç/73)

“İçeriye birisi, ‘Müsaade var mı?’ diye girdi.” (Bekâr /78)

“Kadın:

-Safa geldiniz, dedi. Kusura bakmayın! Odayı da toplayamadım. Bu sene de hava bir adamakıllı düzelmedi ki. Neredeyse haziran. Ortalık hâlâ serin.

Hâlit:

-Safa bulduk, hanım teyze beni tanıdınız mı?” (Kumpanya/129)

“Verdiği selamı dostça iade ederken baktım ki, bu hoş geldin, bu dostluk, bu sevimlilik bu Çerkez beyi uşağı zarıflığı, hususi otomobile aittir.” (Radyoaktiviteli, Röportajlı Hikâye/167)

“-Hoş geldiniz efendim, safalar getirdiniz. Sizin gibi beylerimiz buraya teşrif ettikçe, suyumuzun kıymeti artacak efendim.” (Radyoaktiviteli, Röportajlı Hikâye/167)

3.7. Vedalaşma

“Uğurlar olsun, demişti.” (Meserret Oteli/11)

“belki de hiç konuşmadan, bir daha konuşmak ümidi bile kalmadan allahaısmarladık, der birbirinizden ayrılıp gidersiniz.” (Çelme/57)

“Garson masadan, ‘Teşekkür ederim Emin Ağabey!’ deyip de ayrılır ayrılmaz.” (Kumpanya/97)

“-Allahaısmarladık, efendim.

-Güle güle, efendi oğlum, güle güle! Yine buyrun! Bir gün gelin de bir suböreği yapayım size.” (Kumpanya/131)

3.8. Lakaplar

“Ben işe eskicilikle başladım. Lakabım da belli ya. Eskicizade” (Beyaz Altın/36)

“Gönül meselesi ile boğaz meselesi mühim şeylerdir. ‘Kadinne’ bu işi de halletmiş” (Mahpus/67)

“Yirmi beş kuruş araba kirası verirdi. Yirmi beş kuruş -köy çocuklarını anaları kendisiyle salmadığı için- Öküz Recep’e verirdi.” (Sakarya Balıkçısı/87)

“Yahu, siz sahiden kaçksınız be! Sen, Türkiye’nin Burhanettin’den sonra korkunç facia artisti Saffet Ferit; sen, ölü Naşit’ten sonra ölmeyen son tuluatçı Kör Halit; sen, Eyüp Sabri’den sonra en iyi oyuncu Moruk Salih!..” (Kumpanya/91)

“Ne öksüz Kara Recep’i seçer, ne de dul kadının mandasını...” (Su Basması/157)

3.9. Küfürler, Argo Sözcükler

“Babam ‘hadi sersem’, diye mırıldandı.” (Babamın İkinci Evi/17)

“Sus kız, dedim, terbiyesiz, ben öyle şakaları sevmem.” (Bohça/21)

“Sen delikanlı değil misin ülen? diye çıkışmıştı. Kaçır! Ne güne duruyorsun? Kaçır o haspayı, sar o haspayı! O cânım kızı!” (Mahpus/67)

“Sersem kara kız, diye bağırdı.” (Mahpus/68)

“Ahmak! dedi.” (Mahpus/69)

“Zayıflamışsın len” (Köy Hocası ile Sığırtmaç /73)

“-Aha Muharrem, demişti. Ülen bu köprü ne hoş şey! Kulüben de güzel a! Hele hele şuraya da iskelecik mi yaptın?” (Sakarya Balıkçısı/85)

“-Ülen bu yengeçleri ne yapacan, Muharrem?” (Sakarya Balıkçısı/85)

“Deme, ülen!” (Sakarya Balıkçısı/86)

“-Olmaz be, Kör! Olmaz be! Ulan, ‘si’li, ‘sı’lı isim mi olur? En iyisi ‘Sulu Sahnesi’ koyalım bari!” (Kumpanya/89)

“Ulan Sezai! O köşedeki herif, keçileri kaçırdı galiba! Ne yapıyor öyle, yahu?” (Kumpanya/93)

“Ulan! O adamı ben tanıyorum. Hasan Tahsin Sarıca değil mi! Yahu, o bugün milyoner be!” (Kumpanya/95)

“-Susacak misun kaptan? dedi. Fikrimi alt üst edeyusun.

-Ula ters tutayısın, öküz!” (Kumpanya/114)

“-Kavun gibi.

-Hünnap gibi.

-Döngel gibi.

-Yok, anasının gözü gibi.” (Kumpanya/127)

“-Ulan, filozof gibi konuşmaya başladık. İşin içinden çıkamayacağız.” (Kumpanya/132)

“Zabel’e: ‘Sus moruk karı! Yeter!’ diye haykırmışlardı.” (Kumpanya/154)

“Bu sonbahar taşması o kadar afatlı değildir. Çünkü bu zamanda Sakari garip bir haldedir. Çekingen, ürkek, sinsidir gâvur!” (Su Basması/157)

“-Ne bok yiyorsunuz orda be? diye bağırdı. Haydi yallah!” (Radyoaktiviteli, Röportajlı Hikâye/170)

“-Orospuya bir balık bile vermem. Zift yesin kaltak! dedi.” (Bir Define Arayıcısı/184)

3. Geçiş Dönemleri

Sait Faik’in Adapazarı hikâyelerinde halk kültürü unsurlarından olan geçiş dönemlerine yer verilir. Hikâyelerde bilhassa evlenme, kız kaçırma ve ölüm ile ilgili örnekler ön plana çıkmaktadır. Bu başlıktaki örneklerin çeşitliliği Sait Faik’in halk kültürü unsurlarından ne denli yararlandığının da bir göstergesidir. Örneğin kız kaçırma hadisesi “Mahtus” hikâyesinin merkezindedir ve Sait Faik bu durumu aktarırken herhangi bir yorum yapmaz. Yani var olan, toplumda süregelen gelenekleri eleştirme ya da yüceltme gibi bir tavrı yoktur. Olaylara müdahale etmez, tarafsız ve yorumsuz bir şekilde anlatır. Bu bakımdan Sait Faik’in hikâyelerinde insan yaşayışını, geleneklerini en doğal hâliyle, yaşamın bir parçası olarak aktardığı söylenebilir. Bununla birlikte hikâyelerde evlilik sürecinin aşamalarından olan çeyiz, kız isteme, nişan, nikâh gibi törenlerin tamamına yer verilmiş olması Sait Faik’in halk kültürü unsurlarına hâkim olduğuna ve onlardan beslendiğine kanıt teşkil etmektedir.

Hikâyelerde geçiş dönemlerinden biri olan ölüm ve bununla ilişkili olarak mezarlığa ilişkin de epey örnek bulunmaktadır. Müslüman bir toplumda ölümün, ölümle ilgili düşüncelerin ve mezarlıkların hayatın içinde olması olağan bir durumdur. Hikâyelerdeki bu durum da Sait Faik’in iyi bir gözlemci olmasıyla ilişkilendirilebilir. Yazar halkı, onların konuşmalarını, inançlarını iyi bir şekilde gözlemlemiş olacak ki bu durum onun metinlerine de sirayet etmiş.

4.1. Doğum

“Ebeyi kimin için çağıracağız. Ablam yoksa bu sene bir daha mı doğuruyor?” (Loğusa/48)

“-Zehra doğuracak.” (Loğusa/48)

“Babanın çocuğu oluyor, kardeşin doğacak.” (Loğusa/48)

4.2. Evlenme

“Çoğumuz evlenmiştik. Birbirimizi liseden beri bırakmayan dört arkadaş hepimiz birer kız almıştık.” (Sarıç/27)

“Kasabaya, babamın içgüveysi girdiği zengin evine doğru yol alırken...” (Babamın İkinci Evi/19)

“Bir gün Sitâre:

-Elbette evlenmek istiyorum Saffet Bey, demişti, ama, bir aktörden ziyade bir tiyatro müdürü ile.” (Kumpanya/150)

4.2.1. Çeyiz

“Anası onu gündeliğe gönderdi. Elinden parasını aldı. Çeyizini sattı.” (Mahpus/69)

4.2.2. Kız Beğenme, Kız İsteme

“(…) bazen Kumköylüler Sakarya'nın öte tarafındaki köylere kız alıp vermeye gittikleri zaman bir şehirli muamelesi görmek isterler ve bir şehirli vaziyeti takınırlardı.” (Loğusa/46)

4.2.3. Nişan

“O kış çocuktan beri gözüm olan Ali Ağa'nın kızını yarı yalvarma, yarı yıldırma ile bana nişanlayıvermişlerdi. Bizim köyde nişanlanmak, evlenmek arası kasabadaki gibi uzun sürmez. Biz böyle beklemeleri hayra yormayız. Nideyim ki, adam hâlâ bir türlü düğüne yanaşmıyordu. Zengin baba damarı kabarıyordu.” (Su Basması/158)

4.2.4. Nikâh

“Ahmet ise Saniye'nin evinden Ayşe'yi bulup köye getirdi. Nikâh yaptı.” (Mahpus/70)

“Harbin ilk senelerinde 1940 senesinin Teşrinisani ayında park otelde... Kasabası eşrafından C. H. beyin mahdumu ile doktor operatör H. O. beyin kızının nikâhları kıyıldı.” (Melâhat Heykeli/195)

4.2.5. Düğün

“Yetmiş dönüm arazisinin yarısını sattı da bir ev yapabildi. Su dört gün çekilmedi. Beşinci gün düğünü bizim evde yaptık.” (Su Basması/160)

4.2.6. Kız Kaçırma

“Mehmet Ahmet'in, Ahmet Mehmet'in köyünden evlenmiştir. Uzun hikâye... ilk önce Mehmet bir çınar kovuğunu sandal yaparak Emine'yi Ahmet'in köyünden, Ahmet'in yardımıyla alıp kaçırmıştır. Ahmet ise bir sonbahar gecesi yüze yüze Mehmet'in köyüne geçmiş, evine uğramış, samanlığın bir köşesinde bugünü bekleyen mahut çınar kovuğunu sırtına vurarak Sakarya'nın kenar sazlıkları arasına saklamıştı. Çünkü Ayşe kolay kolay kaçırılamazdı. Evlerinin içi hem kalabalık hem de kalabalıktan geçtim; Ayşe'nin Ahmet'e varmaya pek niyeti yoktu.” (Mahpus/66)

“Sen delikanlı değil misin ülen? diye çıkışmıştı. Kaçır! Ne güne duruyorsun? Kaçır o haspayı, sar o haspayı! O cânım kıızı!” (Mahpus/67)

“Ayşe'nin camına vurdular, açtı, Ahmet kızın ağzına bir mendil tıkadı. Kara kız tepiniyordu. Sırım gibi bacaklarını iki erkek tutamıyorlardı. Sandalın içine attılar. Mehmet küreklere yapıştı.” (Mahpus/68)

“Benim de bir kızım var. Hani bir zengin oğluna virem diye az hülya kurmadım. Gene benim gibi çulsuzun birine kaçıverdi.” (Su Basması/159)

4.3. Ölüm

“Ölmüş arkadaşının hatırasıyla uzun müddet gözleri portrede düşündü.” (Meserret Oteli/14)

“Aynı mezarlık karşımızda idi” (Sarnıç/27)

“Aynı ölümlerin taşları arkasında saklambaç oynuyorlardı” (Sarnıç/27)

Sarnıç / “evimizin arkasında bir türbe vardı. İçerde kandil yanar, yeşil sandukaların içinde kocaman, minare boylu ölümler yatardı. Ölümlerin kocaman kavukları vardı. Bir odanın içinde karı-koca yatarlardı. Ve bir kandili her akşam beyaz sarıklı bir ihtiyar yakardı.” (Sarnıç/27)

“Mezarlığın taş ve servilerine hatırında hiçbir ölüm korkusu olmadan bakan bu adam...” s. 32

Beyaz Altın / “Eskicizade kalp sektesinden öldüğü zaman sevinenler çok oldu.” (Beyaz Altın/40)

“Bir gün belediye meclisi şehrin ta göbeğindeki bu mezarlığın ortadan kaldırılmasına karar vermişti. Serviler kesilmiş, kokuları ta uzaklardan duyuluyordu. Bu servi kokusuyla kasaba o kadar dolmuştu ki, ölümlerin ayağa kalktığı rivayeti bile çıkmıştı. Eskicizade’nin toprağı başka yere taşınmak lazım geldi. Şehir haricine bir şeyler götürüp gömdüler. Fakat bu ikinci tedfinden sonra kasabaya şu havadis yayıldı: ‘Eskicizade’nin kabrinden hiçbir şey çıkmamış.’ Bu, kasabaya müthiş merak oldu. En küçük esnaf bile bu büyük tüccarın ölümlü ile alakadar oluyor, birbirine acaba bu adamın kemiklerine ne oldu? diye soruyordu” (Beyaz Altın/40)

“Kadını ölmüş kabul edemiyordu bir türlü.” (Davut’un Anası/56)

“Fakat ölümler her gün bambaşka türlü idiler. Memleket kara toprağını nihayet kucak gibi açmış ve onları yumuşak nemli içine almıştı.” (Bekâr/75)

“Mavi rüyalı ölüm... kim bilir, beklediğin belki de seni orada bir huzur âlemine beklemektedir.” (Bekâr/82)

4.3.1. Ölüm ve Sonrası İle İlgili Uygulamalar

“(...) ölenlere mersiyeler, vesika ekmeği yiyenlere has şiirler okuyorlardı.” (Beyaz Altın/38)

“Ardiyelerin karşısındaki ‘Kanlı mezarlık’a gömülmüştü. Daha orası mezarlıktı” (Beyaz Altın/40)

4. Halk Bilgisi

Adapazarı hikâyelerinde, halk kültürü unsurlarından olan halk bilgisi için en fazla örnek halk taşitlarına dairdir. Halk hekimliği ve halk takvimine dair öneklere bir iki hikâyede rastlanırken halk taşitlarına birçok hikâyede rastlanır. Metinlerde at arabası ve trene sıklıkla yer verildiği görülür. Adapazarı’nın Sait Faik’in yaşadığı yıllarda bir taşra olduğu göz önünde bulundurulduğunda at arabalarına sıklıkla yer verilmesi olağan bir durumdur. Bu bakımdan bu örneğin fazla olması mekânın hikâyeye etkisi olarak yorumlanabilir. Nitekim tren de Adapazarı’nda ön plana çıkan ulaşım araçlarından biridir. Sait Faik iyi bir gözlemci olacak ki bu ayrıntılarına hikâyelerinde de yer vermiştir. Şunu da belirtmek gerekir: Yazarın Adapazarı hikâyelerinde aşağıda alınan örnekler dışında da halk taşıtı örnekleri vardır. Tekrara düşmemek amacıyla örneklerin tamamı alınmamıştır.

5.1. Halk Hekimliği

“O kış, Hüseyin Ağa, romatizmadan yatmış, kımıldayamamıştı. Yüzü sapsarı, ölü gibi idi. ‘Eh artık!’ demişti, ‘Günümüz geldi galiba.’” (Sakarya Balıkçısı/86)

5.2. Halk Takvimi

“Namazlarla ölçülen bir zaman gece yarısını bir iki saat geçtikten sonra ancak eve dönerdi.” (Davut’un Anası/53)

“İkincikânun sonlarında bir gece idi.” (Davut’un Anası/54)

5.3. Halk Taşıtları, Taşıma Teknikleri

“Köy evine vardığımız zaman atlarımızı ufak, oya gibi bir köy çocuğu aldı.” (Babamın İkinci Evi/16)

“Arabaya birbirine sıkışarak yerleştiler.” (Meserret Oteli/11)

“Arabacı atlarına homurdanıyordu.” (Meserret Oteli/12)

“Bugün dertli ve kimsesiz, otelin penceresinden geçen tramvaylara bakarken, niçin bu köy evine bir akşamüstü sessiz sedasız, bekleniyormuşuz gibi indiğimizin sebebini söylemeyeceğim.” (Babamın İkinci Evi/16)

“Yelkensisiz, balıkçı gemisiz, transatlantiksiz deniz olur mu?” (Orman ve Ev/24)

“(…) iyi su getirtmek için yaylı arabalarda gezmeye çıkmış kaymakamlar, mühendisler…” (Orman ve Ev/25)

“O geçip gitti, ben arabamı getirttim.” (Beyaz Altın/34)

“Birden köşe başından iki kara yağız atın çektiği bir fayton peyda oldu. Arabacı bile ne total, ne çolak, ne kördü.” (Beyaz Altın/35)

“Tren kalkarken Rahmi Bey’e bir cüzdan içinde tabanca parasını vermeyi de unutmadı.” (Beyaz Altın/37)

“Daha köprüye varmadan sağda solda küçük bir öküz arabası yolu, küçük bir tepeye doğru tırmanır.” (Loğusa/45)

“Sokaktan geçen her beygir, her araba, oraya gider.” (Davut’un Anası/53)

“Arabalar arabalar üzerine yığılmıştı.” (Çelme/61)

“O delikanlı mahpusu alıp etrafı dallı perdelerle kapalı bir öküz arabasına götürdü.” (Mahpus/66)

“Delikanlının girdiği o araba önde, öteki arabalar arkada, süvariler ve yayanlar yola düzöldüler.” (Mahpus/66)

“Aklına esince atına atlar ve Rüstem Bey’e beş on gün misafir olur.” (Mahpus/68)

“Sabahleyin erkenden kara sandala binip köyüne geçirdi.” (Mahpus/69)

“(…) toprağı kara arazide sırtını topraktan dışarıya şişirerek yatacak, tek hatlı yorgun ve 1882’de yapılmış mahzun trenin sesini her an duyacak.” (Bekâr/75)

“O oturduğu yerde trenin düdüğünü duydu. Bu son trendi. Pencereden bakınca gözüküyor. Sis içinde bir istasyon bacasından kırmızı pas renginde bir duman fişkirtarak, tatlı seslerle sağa sola manevra yapıyordu.” (Bekâr/79)

“Sustular. Vapur artık Üsküdar İskelesi’ne yanaşmak üzereydi.” (Kumpanya/135)

5. Giyim-Kuşam

Sait Faik Adapazarı hikâyelerinde halk kültürü unsurlarından biri olan giyim kuşama da yer verir. Kişilerini tasvir ederken onların kıyafetlerinden de bahseden yazar bunu yaparken kişinin içinde bulunduğu ortama dikkat etmiş, abartıya kaçmamıştır. Bu bakımdan hikâyelerdeki kurmaca kişilerin gerçekliğinin okurun gözünde artırdığını ve kurmaca kişinin doğallığına zarar vermediği söylenebilir. Hikâyelerdeki giyim kuşama dair örnekleri çoğaltmak mümkündür.

6.1. Erkek Giyimi

“Erkekler, sessiz sedasız, ceketlerinin yakalarını kaldırmış, istasyon binasının içine doğru kaçıyorlardı.” (Meserret Oteli/11)

“Paltolarına, kaşkollarına sarınıp caddeye çıktılar.” (Davut’un Anası/55)

“Kimse kasketini ötekine çıkarmaz.” (Çelme/57)

“Geciken Saffet Ferit oldu. Pek az lekeli gri bir kostüm giymişti. Pantolonunun ütüsü ustura gibi keskindi. Kolunda gabardin pardösüsü vardı.” (Kumpanya/109)

“Nihayet frakının eteklerinden uzununu koparılmış, boyun bağı kesilmiş, bembeyaz kolalı gömleği simsiyah halde, ayağının birinde rugan ayakkabı, ötekinde bir yemeni ile şehre dönmüş gördük.” (Bir Hastalık/178)

6.2. Kadın Giyimi

“Başörtüsünü koklayabilseydim, dedim. Beyaz tülbentlendi. Nineminki gibi.” (Babamın İkinci Evi/17)

“Hizmetçi olduğu anlaşılan, başı sımsıkı örtülü ve hotozlu, bir eskimiş fakat şık yeldirme giymiş diğer bir kasın da yedi sekiz yaşlarında narin bir erkek çocuğun elinden tutmuştu.” (Çelme/60)

6. Halk Sanatları ve Zanaatları

Sait Faik’in Adapazarı hikâyelerinde halk sanatlarının nasıl icra edildiğiyle ilgili bir bulguya rastlanmaz ancak kilim, yorgan gibi bir zanaat sonucu -hikâyenin yazıldığı yıllarda- elde edilen ürünlerin ismi geçer. Bununla birlikte hikâyelerde halk kültürü unsurlarına örnek teşkil edebilecek çeşitli meslek gruplarının adı geçer. Berber, kunduracı, helvacı, hamal, kâtip, kantarcı gibi meslekler bu çeşitliliği artırır. Hikâyelerde çoğunlukla da zanaat gerektiren meslek gruplarının adı geçtiği görülür. Burada üzerinde durulması gereken hususlardan biri ise Sait Faik’in yazar anlatıcı olarak hikâyelerinde herhangi bir meslek grubunu ön plana çıkarmaması ya da bir taraf tutarak başka bir meslek grubunu küçük görmemesidir. O bütün meslek gruplarına eşit mesafede durur ve onları metnini zenginleştirme aracı olarak kullanır. Bu meslek grubuna mensup kişileri olduğu gibi anlatır, araya herhangi bir yorum katmaz. Onları yaşamın bir parçası olarak metne dâhil eder.

7.1. Halı-Kilim Dokumacılığı

“Yerdeki Kocaeli kilimi ıslak bir kırmızı renkle, gaz lambasının altında, acayip bir reçel gibi kaynıyordu.” (Babamın İkinci Evi/18)

“Arabaların etrafında kilimler, seccadeler, hatta yorganlar serilmişti.” (Çelme/62)

7.2. Meslekler

“Hamal da eşyaları arabacının yanına birer birer koymuş; arabanın içine ve genç kadının bir erkek çocuk yüzü taşıyan kafasına dönmüş.” (Meserret Oteli/11)

“Otelcinin yüzü heyecanlıydı.” (Meserret Oteli/14)

“Fakat yine hepimiz Dokurcun Köyü’ne gelmiş hassas köy hocaları, cürmümeşhuda çıkan müddeiumumiler, kazaya dağ kenarlarından iyi su getirtmek için yaylı arabalarda gezmeye çıkmış

kaymakamlar, mühendisler ve belediye reisleri de benim gibi Haleplizadelerin ormanını bir denize benzetmişlerdir.” (Orman ve Ev/25)

“Bir tezgâhta tülbent dokuyan narin bir kıza âşık oldu.” (Sarnıç/29)

“Bir keçi kokusu sarmış ağıllarda çobanlarla arkadaş oldum.” (Sarnıç/29)

“(…) mezarların üstünde şıracılar, bozacılar, kozhelvacılar uyuklardı.” (Beyaz Altın/32)

“Gel, dedi, kâtip, bir yemek yiyelim.” (Beyaz Altın/32)

“Müteahhitlerle dün konuştum.” (Beyaz Altın/34)

“Şu helvacı Rıza’ya gidiyorum.” (Beyaz Altın/34)

“Birden köşe başından iki kara yağız atın çektiği bir fayton peyda oldu. Arabacı bile ne topal, ne çolak, ne kördü.” (Beyaz Altın/35)

“Ben işe eskicilikle başladım.” (Beyaz Altın/36)

“Ali Pehlivan köylülerden alınan malı tartan kantarcı idi.” (Beyaz Altın/38)

“Dişçinin yüksek bir para istemesine karşı güldü.” (Beyaz Altın/39)

“En küçük esnaf bile bu büyük tüccarın ölüsü ile alakadar oluyor, birbirine acaba bu adamın kemiklerine ne oldu? diye soruyordu” (Beyaz Altın/40)

“Hancı beni dört yataklı bir odada bırakarak çekildi.” (Hancının Karısı/44)

“Berbere tıraş olurken, muallim olduğu mektepte bir küçük kızın vazifesini tashih ederken...” (Davut’un Anası/53)

“Değirmenciler değirmen çöreğini herkese vermezlerdi.” (Çelme/62)

“Arada polisler, jandarmalar, gazozcular ve şıracılar geziniyordu.” (Mahpus/64)

“Köyde dülgerlik ve nalbantlık yapardı.” (Mahpus/67)

“Ta uzak köylerin birinde muallimdir.” (Bekâr/78)

“Gayet Avrupa kafalı, okumuş adam yüzlü bir garson gazete okuyor.” (Bekâr/80)

“Fakat günün birinde nereden geldiği meçhul bir balıkçı gelip Karapürçek’e yerleşmişti. Odun yardı, tarlada çalıştı, nalbanda yardım etti.” (Sakarya Balıkçısı/84)

“Fakat günün birinde nereden geldiği meçhul bir balıkçı gelip Karapürçek’e yerleşmişti. Odun yardı, tarlada çalıştı, nalbanda yardım etti.” (Sakarya Balıkçısı/84)

“İyi aktör olmadığımı da şükrederim. Siz... Sen memleketin en iyi aktörüsün.” (Kumpanya/101)

“Hele mesela tahrirat kâtibi, nüfus memuru, belediye reisi, telgraf müdürü ile tanışmışlarsa iş tamamdır.” (Bir Hastalık/174)

7. Halk Mimarisi

Yerleşim yeri olarak Adapazarı’nın tarihi çok eskilere dayanmaz. Ayrıca bir deprem bölgesidir. Bu sebeple de şehirde çok fazla tarihi yapılara rastlanmaz. Bu durum Sait Faik’in hikâyelerine de sirayet etmiş olacak ki hikâyelerde halk kültürü unsurlarından biri olan halk mimarisine örnek teşkil edecek tarihi yapılardan bahsedilmez. Daha çok evlerin, otelin ya da bir hanın içindeki odalardan onların içindeki aydınlatma araçlarından ya da o odanın içindeki eşyalardan söz edilir.

8.1. Konutlar ve Yardımcı Yapılarda Bölümler

“Meserret Oteli, kasabanın en güzel oteli idi.” (Meserret Oteli/12)

“Kadın, küçük salonu gözden geçirmekteydi.” (Meserret Oteli/12)

“Yemekten sonra evin üst katında ocaklı bir odaya çıktık. Emin ocağı yaktı.” (Babamın İkinci Evi/19)

“Aradığım bohçayı sandık odasının naftalin kokan köşesinde bulamadım.” (Bohça/23)
“Halbuki bütün kasaba evleri gibi bir sofa, beş oda, bir mutfak, bir hamam, bir de arkada iki dönümlük yemiş bahçesinin gölgeliğine asılmış nişastalar, pestiller ve tarhanalar kuruyan bir balkondan ibarettir.” (Orman ve Ev/25)

“Eskicizade’ye, indiğim oteli kiraathanesinde rastladım.” (Beyaz Altın/39)

“O akşam yattığımız yer, Beyoğlu’nda kocaman bir apartmandı.” (Beyaz Altın/39)

“Akşamları elektrikler yandıktan sonra, küçük bir çocuk Ali’nin odasına girerdi.” (Davut’un Anası/53)

“Ali ayağa kalktı. Odanın içinde yürüdü. Perdeyi aralık edip sokağa bir saniye baktı.” Davut’un Anası/55)

“O ne handı Allahım! Binalardan binalara demir köprüleri vardı. Katlardan katlara asansörler fırlıyor, merdivenler çifte çifte yükseliyor, insanın ayakları altında oynayan demir çubukları arasında, altta, karınca gibi insanlar geziyordu.” (Kumpanya/113)

“Şimdi ikişer odalı, iki oda, bir banyolu sekiz soyadsız yapının önündeydik. Bu binalar da soyadları meçhul zenginlere tahsis edilmişti. Duramıyor, konuşuyordum.” (Radyoaktiviteli, Röportajlı Hikâye/171)

8.2. Konutlar ve Yardımcı Yapılarda Aydınlanma, Isınma

“Sobanın kenarında, resimli bir kitabın önünde, bir gaz lambasının cıgara kâğıdına yapışmış kırık yerinde...” (Davut’un Anası/53)

“Dışarıda belediye fenerleri yanmıştı.” (Bekâr/78)

“İçeriye birisi, ‘Müsaade var mı?’ diye girdi. Elektrik düğmesini çevirdi.” (Bekâr/78)

“Ağılın kapısından içeri pembe bir ışık girdi.” (Bekâr/79)

8.3. Konutların Döşenmesi, Kullanımı ve Eşyaları

“Duvarında iki resim levhası vardı. Birisi bir bostan dolabının gölgesini ve şıkırtısını, kovaların akşam ışığıyla dolmuş parıltısını bir fotoğraf hissizliği ve mevsukiyetiyle aksettiriyor. Bir diğeri, acemi fakat çok hassas bir fırçanın, çok çabuk kaçan hayali zapt etmek için baş döndürücü bir acele içinde çırpındığı bir genç kız portresi idi.” (Meserret Oteli/13)

“Sofra tahtadan bir yer sofrasıydı. Peşkirler, kalın bezdendi. Tahta kaşıklar vardı. Babama ve bana çatal da koymuşlardı.” (Babamın İkinci Evi/18)

“Bohçasını sandık odasının bir köşeciğinde olduğunu evde herkes bilirdi. Evde bir şey kaybolduğu zaman, evvela gizlice bu üzeri kırmızı, beyaz, sarı, lacivert yamalı bohça aranırdı.” (Bohça/23)

“Biliyorum ama karşımda işleyen, Kocaeli kilimleri, duvarda asılı pat pat mısırlar ve yukarıdaki buz gibi sofaya serilmiş, iki yorganlı yatağım.” (Bekâr/78)

8. Halk Mutfağı

Adapazarı hikâyelerinde yiyecek türlerine çok fazla yer verilir. Bu durum şehirdeki ortamın hikâyelere etkisi ile ilişkilendirilebilir. Şöyle ki “Sakarya Balıkçısı” hikâyesinde Sakarya nehrinden tutulan balıkların kızartmasından bahsedilmesi, “Kumpanya”da kabak tatlısından söz edilmesi şehrin metin üzerindeki etkisine birer örnektir. Zira Adapazarı’nın meşhur tatlılarından biri kabak tatlısıdır. Ayrıca Adapazarı’nda birçok etnik grubun bir arada yaşaması ile metinlerdeki yiyecek türlerinin çeşitliliği de birbiriyle ilişkilendirilebilir. Aşağıdaki örnekler dışında da hikâyelerde birçok yiyecek ismi geçmektedir.

9.1. Yiyecek Türleri

“Mutfağında kızarmış ördek, suyuna bulgur ve irmik helvası hazırlanmış köy evine niçin gittiğimizi o gün bilmiyordum.” (Babamın İkinci Evi/16)

“Bütün ömrümce bol tereyağlar sürülmüş ekmek yedim.” (Sarıç/29)

“Seçilmiş iri taneli buğdayların unundan, evdeki hususi fırında yapılmış, karanfil kokulu, üstü çörekotlu; dilimleri hâlâ fırın karanfil ve refah kokan ekmek.” (Beyaz Altın/33)

“Yağları, elleme kömürünün korlaştığı mangalın içindeki nar gibi ateşleri söndüren yağlı börekler. Kebap otu serpiştirilmiş narın kuzu pırzoları.” (Beyaz Altın/33)

“Ardiyelerin arkasındaki bahçede pırzolar pişer, evden sefertası içinde zeytinyağlı enginarlar gelir.” (Beyaz Altın/33)

“Helvadan da ye kâtip. Dokunmaz merak etme. Halis Halep yağından yapıldı.” (Beyaz Altın/36)

“Yine böbrek, yine enginar, yine ayva kompostosu.” (Beyaz Altın/38)

“A, anne, diyordu güzel genç kız, daha sabahleyin ona yakın puf böreği yedin.” (Çelme/61)

“Birisinin çuvalından dökülmüş un kapışılır, hemen orada yoğurulur ve bazlama yapılırdı. Değirmenciler değirmen çöreğini herkese vermezlerdi.” (Çelme/62)

“(…) zeytinyağlı dolmaların ve kocaman beyaz ekmeklerin, kaşar peynirlerinin üzerine atıldılar.” (Çelme/63)

“Akşamüstü güzel tereyağında kızarmış, içi az bir şey pembe, denizin hanos balığına benzer bir balık yediğimi hatırlıyorum.” (Sakarya Balıkçısı/83)

“Bize o akşam kabak tatlısı ziyafeti çekmişti. Hatırlarsın ya Emin, hadi göreyim seni!” (Kumpanya/145)

9. Oyun, Eğlence

Sait Faik’in Adapazarı hikâyelerinde halk kültürü unsurlarından biri olan oyuna genelde kahvehanede geçen sahnelerde rastlanılmıştır. Bu hikâyelerde kişiler kahvehanede iskambil, tavla gibi oyunlar oynamaktadırlar. Sait Faik bu mekânlardaki kişileri en doğal hâliyle verir okura, onların doğallığını zedeleyecek hiçbir husus yoktur metinlerde, yazar olanı olduğu gibi, tarafsızca aktarır okura. Âdeta bir fotoğraf karesi çekiyor gibidir. Çocuk oyunlarına ise pek rastlanmaz hikâyelerinde. Yalnızca “Orman ve Ev” isimli hikâyesinde çocuk bir karakterin oynadığı ceviz oyunundan bahseder. Eğlence olarak ise daha çok sinema ve tiyatroya yer verilir ancak tiyatro sinemaya göre daha ön plandadır. Hatta “Kumpanya” isimli hikâyesi bunun üzerine kurulmuştur denilebilir.

10.1. Çocuk Oyunları

“Yoksa ben, Lûtfi’nin mektepten daha dönmediğini, bizim mahallede ceviz oynadığını biliyordum.” (Orman ve Ev/26)

10.2. Büyüklerin Oyunları

“Mahalle kahvesinde yirmi lira maaşlı posta müvezzileri, balıkçılar, dostsuz mütekaitletler, zebun ve sessiz kahvecilerle altı kol iskambil oynadım.” (Sarnıç/29)

“(…) kasabanın havuzu fiskiyeli gazinosunda tavla oynadığımız şişman tüccar...” (Hancının Karısı/41)

“(…) kasabanın bir tek oturacak kahvesinde tavla oynayanları seyrederken onları yakalıyordu.” (Davut’un Anası/53)

“Pazar günü matinesini, futbol maçı olduğu günler maçtan sonraya bıraktı.” (Kumpanya/148)

10.3. Eğlenceler

“Harmanı biz dövelim, öküzleri biz çifte koşalım, tarlayı biz sürelim, siz yukarıda aşık atın. Birazda o koşsun bel!” (Loğusa/49)

“Ali o zaman İstanbul’daki sinemaları düşünürdü. Sinemadan on bir, on biri çeyrek geç çıkılırdı.” (Davut’un Anası/54)

“Halbuki bu akşam böylece bir tiyatrodaki imiş gibi oldu.” (Bekâr/77)

“Gideceğimiz kasabada iki yazlık sinema varsa, hapı yutmuşuzdur. Daha bizim halk, kanlı canlı Türkçe konuşmakla hayal perdesinde bir başka dublaj Türkçe konuşmakla hayal perdesinde bir başka dublaj Türkçesi arasındaki farkı tadıp anlayamadı. Sinema...” (Kumpanya/98)

“Millet tiyatroyu sevsin de korusun. Korusun da böyle vakalar olmasın...” (Kumpanya/113)

10. İnanışlar

Hikâyelerde dini inanışlara dair birçok örnek vardır. Bu durum Sait Faik’in iyi bir gözlemci olmasıyla ilişkilendirilebilir. Zira Müslüman bir toplumda günlük hayatta dinle ilgili birçok inanış söz konusu olur. Sait Faik de bu inanışları gözden kaçırmamış ve onlara metinlerinde yer vermiştir. Bunu yaparken de karakterlerine bu inanışlarla ilgili herhangi bir yorum yaptırmamış, onlara insanların günlük hayatta kullandığı şekliyle yer vermiştir. Buradan hareketle denilebilir ki; Sait Faik halkın genellikle konuşmalarında yer verdiği bu inanışlara müdahale etmeyerek aslında insanı içinde bulunduğu en doğal hâliyle okura sunmuştur.

11.1. Dini İnanışlar

“Tahtaboş, muallim kürsüsüne, daha doğrusu millet bayramlarında uluorta söz söyleyen hatipler için yapılmış kürsülere benzeyen bir yerde, bir kadın namaz kılıyordu.” (Babamın İkinci Evi/17)

“Öyle ki kadın, son rekâtı bitirip selam verirken bizi görüverecek; bu yarı karanlıkta, babamın zaten heyulai hal, gölgelerle büyüdüğü, esatirleştirdiği için çılgık çılgığa köyü ayaklandıracak sanmışım.” (Babamın İkinci Evi/17)

“Yemeği ihtiyarın namaz kıldığı yerde yedik.” (Babamın İkinci Evi/19)

“Şeker Hoca mektebin karşısına dikilmiş, biz arkasında... O bir şeyler mırıldanır, sureler okurken birden Şükrü, mektep kapısında, elinde tenekeler gözücüvermişti.” (Sarnıç/28)

“Aynı mahalle imamının sesini, minareden aynı saatlerde duymaz mıydık?” (Sarnıç/28)

“Evimizin arkasında bir türbe vardı. İçerde kandil yanar, yeşil sandukaların içinde kocaman, minare boylu ölüler yatardı. Ölülerin kocaman kavukları vardı. Bir odanın içinde karı-koca yatarlardı. Ve bir kandili her akşam beyaz sarıklı bir ihtiyar yakardı.” (Sarnıç/28)

“Sonra birdenbire insanlar yatsıdan dönerlerdi.” (Sarnıç/28)

“Şimdi fırka binaları ile sinemanın bulunduğu yerde servileri, baldıranları ve ısırgan otları arasında kocaman kavuklar, mermer püsküllü fesler yükselen karayosun tutmuş mermerlerin üstünde hüvelbakiler okunan; otları bulutlara karışmış, ağaçları eflaka çıkmış bir mezarlık vardı.” (Beyaz Altın/32)

“Yer yer duvarları yıkılmış, baldıranla ısırganlar mezarları ve mezar taşları kaplamış, bu artık ölü gömülme yer mezarlık geçildikten sonra Sakarya'nın tahta köprüsü gözükürdü” (Loğusa/45)

“Yürümek istiyorum. Cennetlerin olduğu yere doğru.” (Çelme/58)

“İşte cennetin akarsuyu... cennete giremem. Burada dinleniyim.” (Çelme/58)

“Allahım kıyamet günü de mi böyle olacak, a Ayşe Hanım? dedi.” (Çelme/63)

“Şimdi biliyordu ki orada, çıplak söğüt ağaçlarının gölgesinde, onun dedeleri, cıgarasının dumanlarında korkusunu, güvenini, sevincini takip ettiği, daha yukarılarda iki servi ile bir uzun boylu cansız yeniçerinin ve bir tüylü, tatlı gözlü çoban köpeğinin ortasında mezarı kasımpatı ile dolu ninesi vardır.” (Bekâr/75)

“Kalbi bütün kuvvetiyle çarpıyordu. Söğüt ağaçlarını görüyordu. Taze bir mezar...” (Bekâr/78)

“Karıyı buraya göndermiştim. Gece eve giremedim. Kadınsız evde başka garip mahluklar geziyor, vallahi geziyor. Kim bilir belki de bunlar cinler... ne biliriz değil mi?” (Bekâr/78)

“Ölüm belki de bir memlekettir. Işıkları söndürülmüş bir Paris kadar güzel, tayyare korkusundan ışıklar söndürülmüş bir Paris'te bir çift Parisli kadar yalnız âşıkklarını düşünmeye çalışan insanlarla doludur; belki de ölüm şehri.” (Bekâr/81)

“-Aha, millet Cuma namazı kılarken bari şu hayvancıkları haşlamayayım. Hele bir yol bekle, derdi Muharrem'e.” (Bekâr/86)

“-Bak şu Allah'ın işine! Diyordu. Çobana keçilerini kaybettirir, buldurmuş sevindirmek için. Bak şu Allah'ın işine!” (Kumpanya/124)

“Bir de dinibütün bir şehirde cuma geceleri katiyen temsil vermemelidir. Böylece öteki günler ayarlanmış olur: Boş sandalye kalmaz.” (Kumpanya/147)

“Öğle namazını 'Orta Cami'de kılar, ikindiüstü eşraftan Hacı Hasan Bey'in yazıhanesinde lafa karışır, hararetlenir, kudretten pembe yüzünde firıl firıl dönen yuvarlak kahverengi gözleriyle ateş gibi bir köylü delikanlısı olurdu.” (Bir Hastalık/174)

“Allah insanla bir olmalıydı. Ama Allah da ne demeye seçer seçer de onun gibisini seçerdi, talihli diye?.. O da bilinmez. Hikmetinden sual olunmaz. Akıl ermez buna. Günaha girer adam. Günaha girmemek için fazla düşünmemeli. Hikmetinden sual olunmaz demeli!.. Dini bütün olmalı. Dindar olan derin düşünmemeli, şüphe etmemeli!.. Bu böyledir, böyle yazılmıştır levhi hikmetten demeli. Bu hikmetin sualini sormamalı. Soranlar günaha girsün sorsunlar isterlerse... Hiç olmazsa onun gibi talihliler sormamalı!” (Rıza Milyon-Er/200)

“Hey Allahım! Hey canım Allahım! Biletçiymişim, bu işlerden anlarmışım gibi yapmak lazım. Pekâlâ!” (Hikâye Peşinde/204)

11. İletişim, Haberleşme

Adapazarı hikâyelerinde ağızlara oldukça sık yer verilir. Adapazarı'nda birçok etnik grubun bir arada yaşadığı göz önünde bulundurulduğunda bu tabii bir durumdur. Şunu da belirtmek gerekir: Sait Faik hikâyelerinde ağızlara yer verirken ağızla konuşan karakterlerine karşı taraflı ya da yorum yapan bir duruş sergilemez. İnsanın yaşayışını olduğu gibi aktarmak için ağız bir aracı kılar.

Hikâyelerde geçen haberleşme araçları ise genelde telgraf, radyo ve gazetedir. Bu da dönemin hikâyelere bir yansımaları olarak düşünülebilir.

12.1. Ağızlar

“Bir daha yapma emi! Bizi korkuttun.” (Sarnıç/28)

“-Hasan, gazeteyi düz tutayısın, dedi.

Hasan:

-Düz tutayırım elbet, dedi.

Adam güldü:

-Okumak bilmezsun Hasan, dedi, numara etma! Gene ters tutayısın.” (Kumpanya/114)

“-Kızın nerede, Sultana? diyorum.

-Sultanın kızını nerede olacak? Nerede olur? Ah vre çapkını!” s. 188

Hikâye Peşinde / “-Adapazarı’na dedim.

-Adabazarlı mısın?

‘p’yi ‘b’ gibi söylemesinden bizim memleketin yabancıları olmadığını anladım” “Bir Define Arayıcısı/205)

12.2. Haberleşme

“Ertesi gün, ben malları tesellüm eder etmez, İstanbul’daki komisyoncu, Haleplizadelere şu telgrafi dayandı:” (Beyaz Altın /34)

“(…) mahalle delikanlılarının mektuplar yolladığı...” (Davut’un Anası/52)

“Ses yok. Bazan kapanan veya açılan bir telefonun zili.” (Bekâr /80)

“Gayet Avrupa kafalı, okumuş adam yüzlü bir garson gazete okuyor.” (Bekâr /80)

“Şehrin küçük gazetesinde köy ve tiyatro mevzulu bir makalecik, Saffet’in de yardımıyla yazdırıldı.” (Kumpanya/148)

“Karşısındaki şişman adam gazetesini bir tarafa bıraktıktan sonra Kayseri’ye giden adama baktı, gülümsedi.” (Üçüncü Mevki/180)

“Gazetesinin ilan sahifelerini okumaya dalan şişman adama, Kayseri’ye giden Kasımpaşalı hayretle baktı.” (Üçüncü Mevki/180)

“Ne diye hem çocukları uyandırmalı. Ama bu saatte onlar radyonun başındadırlar.” (Rıza Milyon-Er/197)

Rıza Milyon-Er / “Bak şu İstanbullulara hele... Kendileri beş kuruşa gazete okur, bize on beş kuruşa okuturlar.” (Rıza Milyon-Er/198)

Sonuç

Görüldüğü üzere Sait Faik’in Adapazarı hikâyelerinin neredeyse tamamında halk kültürü unsurlarına rastlanılmıştır. Halk kültürü unsurları bazı yazarların bir tezi savunmak amacıyla bilinçli olarak başvurdukları bir araçtır. Bu durum daha çok toplumcu gerçekçi yazarlarda görülür. Zira onlar metinlerini bir ‘tez’in üzerine kurgularlar ve bu ‘tez’ doğrultusunda da yer yer halk kültürü unsurlarına başvururlar. Bu yazarlar halk kültürü unsurlarına yer verirken aynı zamanda onu yücelten taraflı bir

duruş da sergilerler. Sait Faik'in Adapazarı hikâyelerinde ise böyle bir durumun söz konusu olmadığı görülür. Yazar 27 hikâyede de halk kültürü unsurlarını bir tezi, fikri savunmak için aracı olarak kullanmamış, onları yaşamın bir parçası olarak metne dâhil etmiştir. Bu durum Sait Faik'in bulunduğu mekâna, çevresindeki insanlara karşı son derece duyarlı ve iyi bir gözlemci olmasıyla ilişkilendirilebilir. Nitekim Sait Faik hakkında çalışma yapan Engin Yılmaz da Sait Faik'in gözlem gücüne dikkat çekmiş ve onun için "Çevresine ve çevresindekilere (canlı-cansız, güzel-çirkin olan her şeye) karşı son derece duyarlı bir sanatçı olan ve gözlemci yeteneğini canlı betimlemelere başarılı bir şekilde dönüştürebilen Sait Faik, biyografik serüvenindeki mekânları (insan-mekân ilişkilerini hep ön planda tutarak) elbette ki hikâyelerine taşımıştır." (Yılmaz, 2006: 5) demiştir. Sait Faik'in gözlem gücü ve bu gözlemlerinin hikâyelerine sirayeti halk kültürü unsurlarına çok fazla yer verdiği Adapazarı hikâyelerinde açık bir şekilde görünür. Yazar bu hikâyelerinde âdeta bir fotoğraf karesi çekiyor gibidir. Olanı olduğu gibi aktarır, yorum yapmaz, taraf tutmaz. Halk kültürü unsurlarını kullanırken onları bir 'tez'in aracı yapmaz, alıp değiştirmez, başka bir kurmacaya tâbi tutmaz. Bütün doğallığıyla verir okura. Aslında bu Sait Faik'in karakteriyle de örtüşen bir durumdur. Zira Sait Faik'in kendisi de bir şeyleri değiştirmeye çalışan, bunun için çaba sarf eden biri değildir. Hem insanların içindedir hem de değildir. Nitekim annesine göre de Sait Faik, tanıdığı insanlardan hiçbirine benzemez. Arkadaş çevresine göreyse kendisini çok yabancı hisseder, başkalarıyla münasebete girmez. Böyle bir ruh haline sahip olan yazar; kıyafeti, yürüyüşü, bakışları, insana sokuluşları ve insandan birdenbire uzaklaşmalarıyla bu 'yalnızlık' duygusunu ve 'farklı'lığını açığa vurur. (Siyavuşgil, 1965: 8) Dolayısıyla Sait Faik Adapazarı hikâyelerinde halk kültürü unsurlarını kullanırken onlara müdahale etmeyerek aslında insanı içinde bulunduğu durumla yani zaaflarıyla, artlarıyla, eksileriyle kabul etmenin poetikasını da gösteriyor gibidir. Elbette ki normal şartlarda edebî eser üzerinden sanatkârı hakkında mutlak yargılara varılamaz. Ancak "Her eser, sanatkârın dışında var olsa da ondan izler taşır. Hele bir sanatkâr, Sait Faik gibi, eseriyle kişiliği arasındaki ilişkiyi hissettirecek ölçüde bir özellik taşıyorsa arada bir bağın kurulması daha da önem kazanmaktadır." (Kavaz, 1999: 50) Tanpınar da bu düşünceyi destekler ve Sait Faik'in hikâyelerinde "Çoğu kahraman odur veya bir müşahit vaziyetindedir" (Uçman, 2014: 216) der. Bununla beraber Adapazarı'nın Sait Faik'in doğup büyüdüğü şehir olduğu göz önünde bulundurulduğunda şehrin, insanların onun sanatı üzerinde etkisinin olacağı da yadsınamaz bir gerçektir.

Hülasa Sait Faik'in Adapazarı hikâyelerinde takındığı tutum için şu yorum yapılabilir: "Sait Faik sanatçının durması gerektiği noktayı çok iyi bilmektedir. Sanatçının sorumluluğu, misyonu aslında yolunda gitmeyen şeyleri düzeltmek değildir. Sanatçı, estetik kaygıyı göz ardı etmeden, sadece kurmaca yoluyla toplumsal ve bireysel durumları, edebi alana aktarmakla yetinen kişidir." (Yılmaz, 2006: 23) Yani Sait Faik eserlerini kaleme alırken insanın yaşayışını, konuşmasını, geleneklerini dolayısıyla da halk kültürü unsurlarını olduğu gibi vermiş taraflı bir tavır takınmamıştır.

Tüm bu incelemeler neticesinde denilebilir ki; Sait Faik Abasıyanık Adapazarı hikâyelerinde kalıplaşmış ifadelerden, halk edebiyatındaki geçiş dönemlerinden, halk bilgisinden, halk sanatları ve zanaatlarından, halk mimarisinden, giyim-kuşamından, mutfağından, oyun ve eğlencelerinden, dini inanışlarından istifade etmiştir. Bunu yaparken de insanları olduğu gibi kabul ederek onları sınıflandırmamış sadece gördüğü gibi olanı aktarmıştır. Ayrıca halk kültürü unsurlarında kalıplaşmış

birçok deyiş olmasına rağmen Sait Faik bunları kullanırken üslûbunu sıradan bir hâle getirmemiş, estetik tavrını ön planda tutarak özgün metinler ortaya çıkarmıştır.

Kaynaklar

Abasıyanık, Mustafa Raşit (1981, Ekim), *Sait Faik'in Yaşam Öyküsü*. konuşan: Adnan Özyalçınar, Varlık, 889, 14.

Abasıyanık, Sait Faik (2006). *Sait Faik Adapazarı Hikâyeleri*. İstanbul: Adapazarı Büyükşehir Belediyesi.

Ağaoğlu, Samet (Ağustos 1954). *Sait Faik*. Varlık Dergisi, 409.

Bachelard, Gaston (2014). *Mekânın Poetikası*. İstanbul: İthaki Yayınları.

Gezgin, Hakkı Süha (Haziran 1954). *Sait Faik*. Varlık Dergisi, Sayı 407.

Kavaz, İbrahim (1999). *Sait Faik Abasıyanık*. İstanbul: Şule Yayınları,

Kazmaz, Süleyman (2001). *Halk Kültürüne Toplu Bir Bakış Düşünceler ve Değerlendirmeler*, Türk Halk Kültürü Özel Sayısı – II, Sayı 38, 295-326.

Mert, Necati (2018). *Sait Faik*, İstanbul: Cümle Yayınları.

Siyavuşgil, Sabri Esat (1965). *Sait Faik'i Anlamak (Ön Söz)*, Semaver-Kumpanya kitabı içinde İstanbul: Varlık Yayınları.

Tuncer, Mehmet (2011). *Sait Faik Abasıyanık'ın Eserlerindeki Halk Edebiyatı Unsurları Üzerine Bir İnceleme*. (Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Uçman, Abdullah (2014). *Ahmet Hamdi Tanpınar / Edebiyat Dersleri*. İstanbul: Dergâh Yayınları.

Uyguner, Muzaffer (Mayıs 1965). *Sait Faik'in Hikâyelerinde Adapazarı*. Türk Dili, S.165.

Yılmaz, Engin (2006), *Sait Faik'in Sakarya'sı*. İstanbul: Değişim Yayınları.

Yıldırım, Oğuz (2024). *XIX. Yüzyıl Divan Şiirinde Halk Kültürü Unsurlarının Kullanımı*. Doktora Tezi. Sakarya: Sakarya Üniversitesi.